

ANDERS BJÖRCK:

Ett handlingsprogram

Det enda positiva med de senaste årens ekonomiska utveckling är att det idag finns en krismedvetenhet i Sverige. Den skall utnyttjas i praktisk politik under 80-talet, skriver riksdagsman Anders Björck. Vi måste få människorna att åter känna solidaritet med samhället; att arbeta med i stället för mot det. Moderata Samlingspartiet måste förutom att presentera praktiska lösningar även motivera varför en samhällsomvandling är nödvändig, dvs erbjuda ett ideologiskt budskap direkt till allmänheten. Annars ökar klyftan mellan väljare och politiker.

1970-talets stora framgångar för Moderata Samlingspartiet handlar om den också i politiken oslagbara kombinationen av tur och skicklighet. En analys av framgångarnas natur kan vara av viss hjälp när det gäller att lägga upp en strategi för 1980-talet.

Vi har de sista 10 åren fått uppleva välfärdsstatens såväl politiska som ekonomiska kris. Efterkrigstidens samhälle höll inte för påfrestningarna. Reaktionen mot det reglerade och välmenande samhälle som byggts upp – och vars administrativa ineffektivitet var och en kunde se – fick bli till följd att det långvariga socialdemokratiska maktinnehavet bröts.

Högervinden har under 1970-talet inte bara blåst i Sverige. I stort sett samma trend har kunnat konstateras i en rad västeuropeiska länder. Snarast är det ägnat att förvåna att högervinden inte blåst starkare i Sverige med tanke på hur långt utvecklingen hade nått här.

Säkert har detta bl.a. berott på det borgerliga alternativets bristande trovärdighet. Socialdemokraterna har haft lät att peka på den borgerliga splittringen. Till detta kommer att socialdemokraterna i Sverige har varit välorganiserade och haft stora ekonomiska resurser bakom sig. Sådant kan försena men aldrig förhindra en viss utveckling.

Sverige kunde under större delen av efterkrigstiden surfat på den ekonomiska tillväxten i västvärlden. Men inkomsterna från denna användes inte till att bygga upp en väl strukturerad och framtidsinriktad industri utan till offentlig expansion

och sociala reformer som fick en utformning som var direkt kontraproduktiv. När mötet med verkligheten kom som en följd av bla oljekrisen avslöjades den brutala sanningen att svensk industri inte befann sig i världstopp. Krisbranscher utvecklades men avvecklades inte.

Moderata Samlingspartiets insatser på tex den ekonomiska politikens område har självfallet inte inneburit att partiet i alla avseenden träffat rätt eller haft färdiga lösningar på de komplicerade problem som statsmakterna tvingats försöka lösa. Men partiet har fått en klar profil som ett realistiskt parti, som talar klartext och inte väjer för verkligheten. Detta har starkt kontrasterat mot löftespolitik och överbud.

Partiet har också på ett tidigt stadium lyckats finna "framtidsfrågor" som man under en längre tid fått driva utan egentlig konkurrens. Skolfrågor, rättssäkerhet, planfrågor etc har mötts med starkt gensvar. Partiet har varit lyhört för gnisslet i samhällsmaskineriet. Detta har angripits utan alltför besvärande principer vad gäller lösningarna till skillnad från socialdemokraterna som ibland förstått att något varit fel men försökt med doktrinära och ineffektiva lösningar.

Personfrågor skall inte underskattas i politiska sammanhang. Moderata Samlingspartiet har varit lika lyckligt lottat som de andra partierna har haft otur. Hur hade verkligheten sett ut om kapaciteter som Gunnar Hedlund, Tage Erlander och Bertil Ohlin hade varit 10 år yngre och lett sina partier under 1970-talet? Gösta Bohman hade helt säkert ändå lyckats utmärkt

men hade haft hårdare konkurrens. Hans förmåga att dominera den politiska debatten har tidvis varit så stor att Moderata Samlingspartiet har identifierats med hans person.

Men nya krafter kommer att leda partiet under 1980-talet. Utgångsläget är utmärkt. Allt borde tala för fortsatta framgångar.

Om så blir fallet beror självfallet på en lång rad komplicerade orsakssammanhang. Om vi börjar med personfrågorna finns det anledning att understryka vikten av att partiet får en ledning som är balanserad i den meningen att den är representativ för den partiopinion som finns i hela landet. En partiledning måste innehålla vikter och motvikter. Den måste smidigt kunna samarbeta med det kollektiv som de facto verkställer partiets politik, nämligen riksdagsgruppen. Det kan också inte nog understrykas vikten av en partiledning som har förmåga till långsiktigt tänkande och nerver att låta långsiktiga mål underordna sig kortsiktiga vinster.

Partiet har under 1970-talet breddat sitt väljarunderlag väsentligt. Skall detta kunna behållas och nya grupper vinnas måste partiet ha ett brett politiskt register.

Traditionellt har ekonomi och skatter spelat en stor roll i partiets förkunnelse. I och med att partiet har haft ekonomiministerposten i de två borgerliga regeringarna har detta accentuerats ytterligare. Tvivelsutan har detta varit till glädje för partiet.

Men risken finns att profilen blir så stark att partiet uppfattas som ett ensidigt

parti. Skatter och ekonomi kan i vissa lägen bli mindre politiskt matnyttiga. De är inte lika tacksamma att driva om tillväxten är stark och realinkomsterna stiger.

Självfallet måste ekonomi och skatter inta en central plats i partiets politik också under 1980-talet. Vi har där en god grund att bygga på. Partiet uppfattas nu som trovärdigt och konsekvent i dessa frågor. Men vi måste bredda utbudet av politiska idéer samtidigt som kontaktytorna med svenska folket blir bredare.

Industripolitik

Det pågår inom partiet en intressant debatt om huruvida vår traditionella syn på fri företagsamhet och enskilt ägande också innebär att samhället kan lämna fler och fler områden till de fria marknadskrafterna. Detta skulle innebära att vi kunde klara oss utan t ex en samhällelig industripolitik. Motståndarna brukar varna för att dessa nyliberala krafter inom partiet i själva verket är gamla manchesterliberaler utan social känsla.

I denna debatt är det svårt att undgå att ibland märka en ordets makt över tanken. Ordet "industripolitik" t ex förknippas av många inom partiet med en socialdemokratisk industripolitik och det är då naturligt att man lätt hamnar i ett allmänt avståndstagande. Över huvud taget bottenar ofta rädslan att låta samhället göra en insats för att detta ofta är synonymt med socialdemokratisk styrning.

Samhället har allt oftare på senare år övertagit uppgifter från det enskilda nä-

ringslivet. Det finns anledning för partiet att bestämt motarbeta ting som kommunal sophämtning istället för entreprenad och kommunala körskolor istället för privata. Självfallet skall vi arbeta för konkurrens istället för monopol. Visst skall vi se till så att det blir plats för privata initiativ inom t ex sjukvården och skolan.

Men detta hindrar inte att vi måste skapa en industripolitik som håller för 1980-talet. Konkurrensen från låglöneländerna skall inte mötas med importrestriktioner och skyddstullar. Den måste mötas av ett offensivt svenskt näringsliv som kraftigt backas upp av staten i sina ansträngningar att producera och inte minst sälja sina produkter på världsmarknaden.

Vi behöver en industripolitik som ser till så att 1970-talets gigantiska misstag att inte avveckla krisbranscherna utan att subventionera dem till döds ändras. Staten måste lära sig att ta hårda nypor inom industrisektorn och ställa krav, inte bara fungera som hjälpgumma och ösa ut miljarder.

Den typ av näringspolitik vi behöver är den som finns i Japan och vissa av de kommande industrinationerna, dvs att stat och privat näringsliv samverkar i en meningsfull industriell utveckling som har chansen att göra sig gällande på världsmarknaden. Men självfallet förutsätter ett sådant förtroendefullt samarbete från näringslivets sida just att det får garantier för sitt fortbestånd med fria och enskilt ägda företag, dvs att tanken på löntagarfonder slopas. I ett sådant läge finns det anledning att tro att samverkan med samhället

Moderata och liberala

och beredvilligheten att hjälpa till att förverkliga gemensamt uppställda mål skulle bli stor.

Frågan om en ny industripolitik som förmår att ta oss ur problemen och ånyo skapa en ledande och konkurrenskraftig industrination är ett viktigt exempel på ett samspel mellan samhälle och näringsliv på lika villkor som väl kan förenas med en stark uppslutning kring enskilt ägande. På en rad andra områden kan ett liknande samarbete ske.

Öka solidariteten med samhället

Men på microplanet gäller det att skala bort onödigt inflytande och detaljreglering. Så långt är alla överens i princip, dock inte i verkligheten. Men en lång rad av 1980-talets sociala problem kan inte lösas av samhället, utan bara av enskilda institutioner, organisationer etc. Barntillsyn etc kommer vi inte ha råd att bedriva i samhällelig regi mer än undantagsvis. Fritidssektorn måste skötas av organisationerna själva, med offentligt stöd, men utan offentlig drift.

1980-talets stora politiska problem kommer att bli att åter få människorna att känna en solidaritet med samhället, att arbeta med istället för mot det. Detta är nu inte bara några floskler utan rymmer en allvarlig verklighet i ett samhälle där det ofta anses som naturligt att lura och utnyttja samhället så mycket som möjligt.

Samhällsmoral är måhända också ett ord som kan verka malplacerat i 1980-talets Sverige men även här finns det en verklighet att klara av. Det gäller att ge-

nomföra samhällsreformer som delegerar samhällsansvar men också inflytande och arbete till icke offentliga institutioner och individer. På område efter område kommer vi att tvingas till överföringar i denna riktning om vi skall kunna få samhället att ge rimlig service till rimliga kostnader.

Moderata Samlingspartiets roll i detta får inte inskränka sig till att anvisa de praktiska lösningarna. Sådana är det i allmänhet ganska lätt att finna om tid ges. Problemet kommer att bli att motivera varför en samhällsomvandling i denna riktning kommer att bli nödvändig.

Detta blir inte lätt i ett land där löftespolitik är mera vanlig än krav från samhället. Detta kräver att det ideologiska arbetet inom partiet inte bara skall syfta till att ge partiets beslutsfattare underlag för sina ställningstaganden utan inriktningen måste vara att bedriva ideologisk debatt och erbjuda ett ideologiskt budskap på bred front, direkt till allmänheten.

Om inte detta sker kommer väljarna aldrig att bli motiverade att arbeta inom samhällets ramar. Klyftan mellan väljarna och politikerna kommer att öka. Försöken att sabotera samhällsarbetet kommer att lyckas. Reformerna kommer inte att kunna genomföras när de skall omsättas från riksdagstryck till verklighet.

Det enda positiva med de senaste årens ekonomiska utveckling är att det idag finns en krismedvetenhet i Sverige. Det är den som skall utnyttjas i praktisk politik under 1980-talet.